

Nr 133.

Av herr **Thore**, om anslag till rikets sjömanshus för förbättring av deras understödsverksamhet.

Under rubrik »ersättning till sjömanshusen» anvisade riksdagen å extra stat för vart och ett av åren 1900—1911 ett anslag av 30,000 kronor för beredande åt sjömanshusen av skälig ersättning för dem åliggande bestyr med värnpliktiges inskrivning och redovisning samt med utarbetande av sjöfartsstatistiska uppgifter. På därom av Kungl. Maj:t i 1911 års statsverksproposition gjord framställning höjde samma års riksdag anslaget för år 1912 till 40,000 kronor. Även för vart och ett av åren 1913—1918 har riksdagen för ifrågavarande ändamål på extra stat anvisat 40,000 kronor.

Angående nämnda anslag till rikets sjömanshus, anföres i årets statsverksproposition (7:e huvudtiteln sid. 94) bland annat följande:

»I skrivelse den 28 augusti 1917 har kommerskollegium hemställt om beredande åt sjömanshusen jämväl för år 1919 av statsbidrag av 40,000 kronor. I skrivelsen framhåller kollegium vidare, hurusom den under år 1917 avsevärt minskade sjöfarten särskilt till utrikes orter medfört en betydande nedgång i sjömanshusens uppbörd av ton- och hyresavgifter, samt uttalar det antagandet, att då så väl sjömanshusens förvaltningskostnader som dess understödsutdelning vore i hög grad beroende av dessa inkomster, kollegium framdeles skulle se sig nödsakat att göra framställning om ytterligare statsbidrag för täckande av den brist i berörda hänseende, som kunde hava uppstått.» Sedermera har emellertid kommerskollegium under hand meddelat, att de ifrågavarande förhållandena kunnat åtminstone tillsvidare ordnas utan statsmakternas mellankomst och att för den skull någon framställning av statsbidrag åt sjömanshusen utöver redan begärda 40,000 kronor icke för närvarande vore att förvänta. Med anledning härav hemställer chefen för finansdepartementet att beloppet 40,000 kronor måtte utgå även för år 1919.

Den genom riksdagsskrivelsen den 29 maj 1915 begärda utredningen angående sjömanshusen, med tillhjälp av särskilt tillkallade sakkunnige, tog sin början under februari månad 1917. Det statistiska materieleet angående sjömanshusens ekonomi, deras arbete i statens och det enskildas tjänst samt deras understödsverksamhet förelåg infordrat och bearbetat några månader därefter. De siffror, som här framkommit, och andra omständigheter, som under tiden inträffat, ha föranlett undertecknad att, ehuru de sakkunniges arbete icke är fullgjort, allaredan nu inkomma med begäran om höjt statsbidrag till sjömanshusen.

I motionen om sjömanshusen år 1915 påpekades, hurusom en betydande del av sjömanshusens arbete utgjordes av rena statsförvaltningsgöromål, vilkas administrationskostnader icke på långa vägar täcktes av den från statsverket till sjömanshusen utgående ersättningen av 40,000 kronor. Den närmare utredning, som nu blivit gjord, understryker i allo nyss nämnda förhållande, och har man bland de sakkunnige samstämmigt kommit till den åsikten, att c:a 75 % av sjömanshusens totala förvaltningsbestyr kunna anses vara av en sådan natur, att kostnaden härför bör gäldas av statsmedel.

Utredningen visar, att sjömanshusens förvaltningskostnader för år 1916 uppgingo till 260,000 eller möjligen närmare 270,000 kronor per år, varav avlöningar m. m. till vid sjömanshusen anställd personal utgjorde något över 190,000 kronor. För år 1918 torde man på grund av avlöningsstegringar m. fl. orsaker kunna påräkna en kostnadsökning av minst 10 %, vadan alltså förvaltningsbudgeten för i år komme att närma sig, ja möjligen överstiga 300,000 kronor.

Angående understödsverksamheten må endast anföras, att under år 1916 för detta ändamål utgingo 343,000 kronor, däraf 330,000 kronor i regelmässigt utfallande belopp till 5,501 pensionärer (2,139 sjömän, 2,992 änkor efter sjömän och 370 barn efter sjömän). Medelbeloppet alltså 60 kronor per pensionär.

Några ytterligare siffror från sjömanshusens förvaltningsverksamhet torde icke lämpligen här böra medtagas. Där de erfordras, för ytterligare belysning av föreliggande fråga, lära de utan svårighet kunna infordras av vederbörande utskott.

De under föregående år något så när regelbundet till sjömanshusen inflytande inkomster av hyresavgifter och tonavgifter ha under år 1917, och förhållandena torde antagligen bli enahanda under innevarande år, väsentligt gått tillbaka, vilket ju även kommerskollegium i förut åberopade skrivelse påvisat. Tillbakagången i sjömanshusens inkomster gäller särskilt tonavgifterna.

Att under sådana förhållanden såväl på grund av de höga förvaltningskostnaderna som genom nedgången i ton- och hyresavgifterna sjömanshusens ekonomi måste bli synnerligen nedsatt, ligger i öppen dager. Visserligen har, i meromnämnda kommerskollegi skrivelse, ämbetsverket ansett att förhållandena åtminstone tillsvidare kunna ordnas utan statsmakternas mellankomst. Om sättet för detta ordnande nämnes emellertid i skrivelsen intet. Den utväg som erbjuder sig, såvida ej statsmakterna träda emellan, kan tydligen ej bli någon annan än att nedsätta årsunderstöden eller att tära på sjömanshusens ägande kapital. Båda delarna lika motbjudande.

För undertecknad synes det påtagligt, att sedan nu sjömanshusens ekonomiska ställning och arten och omfattningen av deras förvaltningsbestyr genom den anbefallda utredningen blivit klargjorda, den tidpunkt har inträtt, då statsverket, med fäst avseende på riksdagens skrivelse den 29 maj 1915, bör öka sitt bidrag till sjömanshusen.

På grund varav jag vördsamt får hemställa,

att riksdagen måtte besluta att i innevarande års tilläggsstat till riksstaten upptages ett belopp av 170,000 kronor att utgå till rikets sjömanshus till förbättring av dessa institutioners understödsverksamhet.

Stockholm den 25 januari 1918.

Alex. Thore.
